T. C.
İSTANBUL
Fatih Kütüphanesi
SAYI

مكاتب عموميه ناظرى سعادتلو كمال افندينك
مكاتب رشديه ايچون ترتيب ايلديكى
تعليم الفارسى نام رساله در

اشبو كتاب مستطاب دار السعادة الشريفه آغاسى دولتلو طيفور آغا حضرتلرينك
حسبةً لله تعالى وطلباً لمرضاته وقف ووضع ايتديلر قرائت ايدنه اخوان
اثناى مشار اليه حضرتلرينى خير دعاده فراموش بيورممه‌لرى مسترحادر

١٢٩٦

٤٧٦
Süleymaniye
Fatih
K. 3820
3720
٢٧٩٦

تعليم الفارسى

سايه معارفوايه حضرت شاهانه ده رشديه مكتبلرنده تحصيل علم ومعرفت ايتمكده اولان اطفاله اصول تعليم وتفهيمده هر وجهله صورت تسهيليه بولنمقده اولديغى مثللو فارسيده دخى براصول جديد اختراع اولنه رق لاجل التجربه داود پاشا اسكله سى نزدنده واقع رشديه مكتبنده بعض اطفال اوقوتديلدقده اوچ درت ماه ظرفنده بوسنه دن زياده فارسى اوقوش كبى كسب ملكه ايلمش اولدقلرندن سائر رشديه مكتبلرنده دخى اوقوتديرلمق اوزره سالف الذكر داود پاشا مكتبنده شاكردلره بر هفته ده ويريلان درس ورقه لرى بر يره جمع اولنه رق ترتيب واون باب اوزره تبويب اولنوب تعليم الفارسى تسميه قلنمشدر

باب اول

من	تو	او	ما	شما	ايشان
بن	سن	او	بز	سز	اونلر
بمن	بتو	باو	بما	بشما	بايشان
بكا	سكا	اكا	بزه	سزه	اونلره
مرا	ترا	اورا	مارا	شمارا	ايشانرا
بنى	سنى	اونى	بزى	سزى	اونلرى
ازمن	ازتو	ازاو	ازما	ازشما	ازايشان
بندن	سندن	اندن	بزدن	سزدن	اونلردن
بامن	باتو	باو	باما	باشما	باايشان
بنم ايله	سنك ايله	اونك ايله	بزم ايله	سزك ايله	اونلر ايله
برمن	برتو	براو	برما	برشما	برايشان
بنم اوزرمه	سنك اوزريكه	اونك اوزرينه	بزم اوزرمزه	سزك اوزركزه	اونلرك اوزرينه
بى من	بى تو	بى او	بى ما	بى شما	بى ايشان
بنسز	سنسز	اونسز	بزسز	سزسز	اونلرسز

برای من	برای تو	برای او	برای ما	برای شما	برای ایشان
بنم ایچون	سنک ایچون	اونک ایچون	بزم ایچون	سزک ایچون	اونلر ایچون

باب ثانی

سر	روی	دست	پای	اسب	راه
باش	یوز	ال	اياق	آت	يول
سر من	سر تو	سر او	سر ما	سر شما	سر ایشان
بنم باشم	سنک باشک	اونک باشی	بزم باشمز	سزک باشکز	اونلرک باشی
روی من	روی تو	روی او	روی ما	روی شما	روی ایشان
بنم یوزم	سنک یوزک	اونک یوزی	بزم یوزمز	سزک یوزکز	اونلرک یوزی
دست من	دست تو	دست او	دست ما	دست شما	دست ایشان
بنم الم	سنک الک	اونک الی	بزم المز	سزک الکز	اونلرک الی
پای من	پای تو	پای او	پای ما	پای شما	پای ایشان
بنم ایاغم	سنک ایاغک	اونک ایاغی	بزم ایاغمز	سزک ایاغکز	اونلرک ایاغی
اسب من	اسب تو	اسب او	اسب ما	اسب شما	اسب ایشان
بنم آتم	سنک آتک	اونک آتی	بزم آتمز	سزک آتکز	اونلرک آتی

راه من	راه تو	راه او	راه ما	راه شما	راه ایشان
بنم یولم	سنک یولک	اونک یولی	بزم یولمز	سزک یولکز	اونلرک یولی
سر اسب من	سر اسب تو	سر اسب او	سر اسب ما	سر اسب شما	سر اسب ایشان
بنم آتمک باشی	سنک آتنک باشی	اونک آتنک باشی	بزم آتمزک باشی	سزک آتکزک باشی	اونلرک آتنک باشی
روی اسب من	روی اسب تو	روی اسب او	روی اسب ما	روی اسب شما	روی اسب ایشان
بنم آتمک یوزی	سنک آتنک یوزی	اونک آتنک یوزی	بزم آتمزک یوزی	سزک آتکزک یوزی	اونلرک آتنک یوزی
دست اسب من	دست اسب تو	دست اسب او	دست اسب ما	دست اسب شما	دست اسب ایشان
بنم آتمک الی	سنک آتنک الی	اونک آتنک الی	بزم آتمزک الی	سزک آتکزک الی	اونلرک آتنک الی

وقس علیه البواقی

باب ثالث

بسر من	بسر تو	بسر او	بسر ما	بسر شما	بسر ایشان
بنم باشمه	سنک باشکه	اونک باشنه	بزم باشمزه	سزک باشکزه	اونلرک باشنه
بروی من	بروی تو	بروی او	بروی ما	بروی شما	بروی ایشان
بنم یوزمه	سنک یوزکه	اونک یوزنه	بزم یوزمزه	سزک یوزکزه	اونلرک یوزنه
بدست من	بدست تو	بدست او	بدست ما	بدست شما	بدست ایشان
بنم المه	سنک الکه	اونک النه	بزم المزه	سزک الکزه	اونلرک النه

سر مرا بنم باشمی	سر ترا سنک باشکی	سر اورا اونک باشی	سر مارا بزم باشمزی	سر شمارا سزک باشکزی	سر ایشانرا اونلرک باشی
روی مرا بنم یوزمی	روی ترا سنک یوزکی	روی اورا اونک یوزنی	روی مارا بزم یوزمزی	روی شمارا سزک یوزکزی	روی ایشانرا اونلرک یوزنی
دست مرا بنم المی	دست ترا سنک الکی	دست اورا اونک النی	دست مارا بزم المزی	دست شمارا سزک الکزی	دست ایشانرا اونلرک النی

الی آخره

از سر من بنم باشمدن	از سر تو سنک باشکدن	از سر او اونک باشندن	از سر ما بزم باشمزدن	از سر شما سزک باشکزدن	از سر ایشان اونلرک باشندن
از روی من بنم یوزمدن	از روی تو سنک یوزکدن	از روی او اونک یوزندن	از روی ما بزم یوزمزدن	از روی شما سزک یوزکزدن	از روی ایشان اونلرک یوزندن
از دست من بنم المدن	از دست تو سنک الکدن	از دست او اونک الندن	از دست ما بزم المزدن	از دست شما سزک الکزدن	از دست ایشان اونلرک الندن
از پای من بنم ایاغمدن	از پای تو سنک ایاغکدن	از پای او اونک ایاغندن	از پای ما بزم ایاغمزدن	از پای شما سزک ایاغکزدن	از پای ایشان اونلرک ایاغندن

براسب من

براسب من بنم آتمک باشنه	براسب تو سنک آتنک باشنه	براسب او اونک آتنک باشنه
براسب ما بزم آتمزک باشنه	براسب شما سزک آتکزک باشنه	براسب ایشان اونلرک آتنک باشنه
سر اسب مرا بنم آتمک باشنی	سر اسب ترا سنک آتنک باشنی	سر اسب اورا اونک آتنک باشنی
سر اسب مارا بزم آتمزک باشنی	سر اسب شمارا سزک آتکزک باشنی	سر اسب ایشانرا اونلرک آتنک باشنی

وقس علیه البواقی

باب رابع

خوب گوزل	زشت چرکین	نیک ایو	بد فنا	سفید بیاض	سیاه قرا
دراز اوزون	کوتاه قصه	دور اوزاق	نزدیک یقین	بزرگ بیوک	تنگ طار
روی خوب گوزل یوز	روی زشت چرکین یوز	روی سفید بیاض یوز	روی سیاه سیاه یوز	روی بزرگ بیوک یوز	روی دراز اوزون یوز

دست بزرک بیوک ال	دست کوتاه قصه ال	دست سفید بیاض ال	دست سیاه سیاه ال	دست دراز اوزون ال	دست تنگ طار ال
دست کوتاه من بنم قصه الم	سر بزرک تو سنک بیوک باشک	روی خوب او اونک کوزل یوزی	پای دراز ما بزم اوزون ایاغمز	اسپ بد شما سزک فنا آتکز	راه دور ایشان انلرک اوزاق یولی
خوب است کوزلدر	زشت است چرکیندر	نیک است ایودر	بد است فنادر	سفید است بیاضدر	سیاه است قرادر
دراز است اوزوندر	کوتاه است قصه در	دور است اوزاقدر	نزدیک است یقیندر	بزرک است بیوکدر	تنگ است طاردر
خوب تر دها زیاده کوزل	بد تر دها زیاده فنا	سفید تر دها زیاده بیاض	سیاه تر دها زیاده قرا	دراز تر دها زیاده اوزون	کوتاه تر دها زیاده قصه
دور تر دها زیاده اوزاق	نزدیکتر دها زیاده یقین	بزرکتر دها زیاده بیوک	زشت تر دها زیاده چرکین	نیک تر دها زیاده ایو	تنگ تر دها زیاده طار
خوب تر است دها زیاده کوزلدر	بد تر است دها زیاده فنادر	سفید تر است دها زیاده بیاضدر	سیاه تر است دها زیاده قرادر	دراز تر است دها زیاده اوزوندر	دور تر است دها زیاده اوزاقدر

وقس علیه البواقی

باب خامس

باب خامس

دست من کوتاه است بنم الم قصه در	روی او خوب است انک یوزی کوزلدر	پای شما دراز است سزک ایاغکز اوزوندر
راه ما دور است بزم یولمز اوزاقدر	خانهٔ ایشان نزدیک است اونلرک خانه سی یقیندر	روی او زشت است انک یوزی چرکیندر
اسپ ایشان بد است اونلرک آتی فنادر	راه تو نزدیک است سنک یولک یقیندر	پای ما کوتاه است بزم ایاغمز قصه در
پای اسپ ما دراز است بزم آتمزک ایاغی اوزوندر	روی اسپ او سیاه است انک آتنک یوزی سیاهدر	دست پدر من کوتاه است بنم پدرمک الی قصه در

خانهٔ برادر تو تنگ است سنک برادرینک خانه سی طاردر	خانهٔ پدر ایشان خوب است آنلرک باباسنک خانه سی کوزلدر
اسپ من از اسپ تو خوب تر است بنم آتم سنک آتکدن دها زیاده کوزلدر	پای تو از پای ما دراز تر است سنک ایاغک بزم ایاغمزدن دها زیاده اوزوندر
خانهٔ من از خانهٔ تو بزرک تر است بنم اوم سنک اوکدن دها زیاده بیوکدر	خانهٔ تو از خانهٔ من تنگ تر است سنک اوک بنم اودن دها زیاده طاردر

راه خانهٔ من از راه خانهٔ تو دورتر است

بنم خانه مک یولی سنک خانه نک یولندن دها زیاده اوزاقدر

راه خانهٔ پدر من از راه خانهٔ برادر تو نزدیکتر است

بنم پدرمک اوینک یولی سنک برادرینک اوینک یولندن دها زیاده یقیندر

راه دور مکتب او از راه نزدیک مکتب ما بهتر است

آنک مکتبنک اوزاق یولی بزم مکتبمزک یقین یولندن دها زیاده ایودر

خانهٔ تنگ پدر من از خانهٔ بزرگ برادر تو خوبتر است

بنم پدرمک طار اوی سنک برادرینک بیوک اوندن دها زیاده کوزلدر

سر اسب برادر ما از سر اسب پدر شما بزرگتر است

بزم برادرمزک آتنک باشی سزک پدریکزک آتنک باشندن دها زیاده بیوکدر

اسب سفید پدر ایشان از اسب سیاه برادر شما بزرگتر است

آنلرک پدرینک بیاض آتی سزک برادریکزک سیاه آتندن دها زیاده بیوکدر

پای اسب سفید شما از پای اسب سیاه ما درازتر است

سزک بیاض آتکزک آیاغی بزم سیاه آتمزک آیاغندن دها زیاده اوزوندر

باب سادس

کردن مصدری ایتمک معناسنه

	مفرد غائب	مفرد مخاطب	مفرد متکلم وحده	جمع غائب	جمع مخاطب	جمع متکلم مع الغیر
ماضی شهودی	کرد ایتدی	کردی ایتدک	کردم ایتدم	کردند ایتدیلر	کردید ایتدیکز	کردیم ایتدک
حکایهٔ حال ماضی	میکرد ایدردی	میکردی ایدردک	میکردم ایدردم	میکردند ایدردیلر	میکردید ایدردیکز	میکردیم ایدردک
حکایهٔ ماضی نقلی	کرده بود اتمش ایدی	کرده بودی اتمش ایدک	کرده بودم اتمش ایدم	کرده بودند اتمش ایدیلر	کرده بودید اتمش ایدیکز	کرده بودیم اتمش ایدک
ماضی شهودی مجهول	کرده شد ایدلدی	کرده شدی ایدلدک	کرده شدم ایدلدم	کرده شدند ایدلدیلر	کرده شدید ایدلدیکز	کرده شدیم ایدلدک
ماضی منقول	کرده اتمش	کرده‌ئی اتمشسن	کرده ام اتمشم	کرده اند اتمشلر	کرده اید اتمشسکز	کرده ایم اتمشز

میکرده ایدرمش	میکرده ای ایدرمش سن	میکرده ام ایدرمشم	میکرده اند ایدرمشلر	میکرده اید ایدرمش سکز	میکرده ایم ایدرمیشز
کرده بوده ایتمش ایمش	کرده بوده ای ایتمش ایمش سن	کرده بوده ام ایتمش ایمشم	کرده بوده اند ایتمش ایمشلر	کرده بوده اید ایتمش ایمش سز	کرده بوده ایم ایتمیش ایمیشز
کرده شده ایدلمش	کرده شده ای ایدلمش سن	کرده شده ام ایدلمشم	کرده شده اند ایدلمشلر	کرده شده اید ایدلمش سز	کرده شده ایم ایدلمشز

ماضی منقولک مفرد غایبی اکثری است ایله استعمال اولنور مثلا کرده ورفته وآمده مقامنده کرده است ورفته است وآمده است دررایتمشدر وکتمشدر وکلمشدر دیمکدر

فعل مضارعک اقسامی

کند ایدر	کنی ایدرسن	کنم ایدرم	کنند ایدرلر	کنید ایدرسکز	کنیم ایدرز

میکنند ایدیورلر یاخود ایدرلر	میکنید ایدیورسکز یاخود ایدرسز	میکنیم ایدیورز یاخود ایدرز

خواهد کرد ایده جک	خواهی کرد ایده جکسن	خواهم کرد ایده جکم	خواهند کرد ایده جکلر	خواهید کرد ایده جکسکز	خواهیم کرد ایده جکز

کرده شود ایدیلور	کرده شوی ایدیلورسن	کرده شوم ایدیلورم	کرده شوند ایدیلورلر	کرده شوید ایدیلورسکز	کرده شویم ایدیلورز

امر وتمنی صیغه لری

بکن ایت	بکند ایتسون	بکنم ایده یم	بکنید ایدیکز	بکنند ایتسونلر	بکنیم ایده لم

اسم فاعل

کننده ایدیجی یاخود ایدن		کنندگان ایدیجیلر یاخود ایدنلر

اسم مفعول

کرده ایدلمش یاخود ایدیلان		کردگان ایدلمشلر یاخود ایدیلانلر

اوللرینه نون نافیه داخل اولان فعللردر

نکرد ایتمدی	نکردی ایتمدک	نکردم ایتمدم	نکردند ایتمدیلر	نکردید ایتمدیکز	نکردیم ایتمدک

کرده نشود ایدلمز	کرده نشوی ایدلمزسن	کرده نشوم ایدلمم	کرده نشوند ایدلمزلر	کرده نشوید ایدلمزسکز	کرده نشویم ایدلمیز
مکن ایتمه	نکنند ایتمسون	نکنم ایتمیه یم	مکنید ایتمه یکز	نکنند ایتمسونلر	نکنیم ایتمیه لم
ناکرده ایدلماش یاخود ایدلمیان				ناکردگان ایدلمامشلر یاخود ایدلمیانلر	

فارسی مصدرلرک جمله سی برمنوال محرر کردنه قیاساً تصریف اولنه بیلور فقط فارسیده اکثری مضارعلر قیاس قبول ایتمدیکندن تصریفی مراد اولنان مصدرک اشبو رساله نک باب عاشرنده محرر اولدیغی وجهله مضارعی دخی مبتدی یه کوسترلمک لازمدر ولغت کتابلرنده داشتن طوتمق وه‌ارد طوتر ایله ترجمه اولنورایسه ده بزده محرر جدوللردن معلوم اوله جغی وجهله اصل داشتن کلمه سی مالک اولمق معناسنی متضمن اولوب برشینک موجود اولوب اولدیغی کلمهٔ مذکوره نک تصریفاتیله بیان اولنور

نمیکرد ایتمزدی	نمیکردی ایتمزدک	نمیکردم ایتمزدم	نمیکردند ایتمزدیلر	نمیکردید ایتمزدیکز	نمیکردیم ایتمزدک
نکرده بود ایتمامش ایدی	نکرده بودی ایتمامش ایدک	نکرده بودم ایتمامش ایدم	نکرده بودند ایتمامش ایدیلر	نکرده بودید ایتمامش ایدیکز	نکرده بودیم ایتمامش ایدک
کرده نشد ایدلمدی	کرده نشدی ایدلمدک	کرده نشدم ایدلمدم	کرده نشدند ایدلمدیلر	کرده نشدید ایدلمدیکز	کرده نشدیم ایدلمدک
ماضی منقول دخی بوکا قیاس اولنه					
نکند ایتمز	نکنی ایتمزسن	نکنم ایتمم	نکنند ایتمزلر	نکنید ایتمزسکز	نکنیم ایتمیز
نمیکند ایتمیور یاخود ایتمز		نمیکنی ایتمیورسن یاخود ایتمزسن		نمیکنم ایتمیورم یاخود ایتمم	
نمیکنند ایتمیورلر یاخود ایتمزلر		نمیکنید ایتمیورسکز یاخود ایتمزسکز		نمیکنیم ایتمیورز یاخود ایتمیز	
نخواهد کرد ایتمیه جک	نخواهی کرد ایتمیه جکسن	نخواهم کرد ایتمیه جکم	نخواهند کرد ایتمیه جکلر	نخواهید کرد ایتمیه جکسکز	نخواهیم کرد ایتمیه جکز

يك اسب دارم برآتم وار	يك اسب دارى برآتك وار	يك اسب دارد برآتى وار	يك اسب داريم برآتمز وار	يك اسب داريد برآتكز وار	يك اسب دارند برآتلرى وار
يك اسب داشتم برآتم وار ايدى	يك اسب داشتى برآتك وار ايدى	يك اسب داشت برآتى وار ايدى	يك اسب داشتيم برآتمز وار ايدى	يك اسب داشتيد برآتكز وار ايدى	يك اسب داشتند برآتلرى وار ايدى
يك اسب ندارم برآتم يوق	يك اسب ندارى برآتك يوق	يك اسب ندارد برآتى يوق	يك اسب نداريم برآتمز يوق	يك اسب نداريد برآتكز يوق	يك اسب ندارند برآتلرى يوق
يك اسب نداشتم برآتم يوق ايدى	يك اسب نداشتى برآتك يوق ايدى	يك اسب نداشت برآتى يوق ايدى	يك اسب نداشتيم برآتمز يوق ايدى	يك اسب نداشتيد برآتكز يوق ايدى	يك اسب نداشتند برآتلرى يوق ايدى

باب سابع

فارسيده جمع ايكى درلودر اكر ذى روح ايسه يعنى جانلى ايسه الف و نون ايله جمع اولنور مثلا اسب آت اسپان آتلر مرغ قوش مرغان قوشلر شير ارسلان شيران ارسلانلر ديمك اولديغى كبى و جانلى دكل ايسه ها ايله جمع اولنور مثلا شمشير قليج شمشيرها قليجلر خانه او خانه ها اولر سنك طاش سنكها طاشلر ديمك اولديغى كبى فقط ها ايله جمعلنديرمه اهل ايرانك لسانلرينه دها زياده قولاى كلديكندن شمدى ايرانده جانلى اولسون اولمسون هر بر شيئى اكثرى ها ايله جمع ايدرلر مثلا اسپها

ومرغها وشيرها آتلر وقوشلر وارسلانلر ديمكدر وبعضا ماى وشماى دخى جمع ايدوب ماها وشماها درلر بزلر وسزلر ديمك اولور واكر جمعى مراد اولنان كلمه ذى روحه دلالت ايدن اسمادن اولوب آخرنده هاء رسميه بولنور ايسه جمعنده هاى كاف فارسى يه تبديل ايدرلر مثلا آمده ورفته ومرده وزنده كلمه لرينك جمعلرنده آمدكان ورفتكان ومردكان وزندكان درلر كلانلر وكيدنلر واولولر ودريلر ديمكدر وجامه ونامه ولاله مثللو ها ايله جمعى لازم كلان كلمه لرك دخى كتابتده آخرلرندن هاء رسميه لرك حذفيله جاها وناها ولالها يازلمسى موافق قاعده اوله جغنى بعض ارباب لغات تحرير ايتمشلر ايسه ده جام ايله جامه نك ونام ايله نامه نك ولال ايله لاله نك جمعلرى بينده تفريق بولنمق ايچون حين كتابتده هاء رسميه لرك ابقاسيله جامه ها ونامه ها ولاله ها يازلمق

ارباب قلم بیننده جاری اولان قاعده یه دها زیاده موافقدر
وجام قدح وجامه لباس ونام اسم ونامه مکتوب وکتاب
ولال دلسز معنالرینه در وم وتا وش حرفلری ضمیر
بارز متصل اولوب اواخر کلماته لاحق اولورلر مثلا
رویم یوزم رویت یوزک درویش یوزی
دیمک ایسه ده اکثری بونلری دخی اثنای تلفظده جمع
ایدوب رویمان درویتان درویشان درلر که
یوزمز ویوزیکز ویوزلری دیمکدر مثلا
پدریکز نره یه کتدی وکتابکزی کیمه ویردیکز دیه جک
محلده پدرتان کجا رفت وکتابتان را بکه دادید
درلر واین بو وآن او دیمک اولوب بونلری دخی
تکلمده ها ایله بعضاً شعرلرده الف ونون ایله جمع ایدرلر
مثلا اینها وایشان بونلر وآنها وآنان
اونلر دیمکدر

باب ثامن

یک بر	دو ایکی	سه اوچ	چهار درت	پنج بش	شش التی
هفت یدی	هشت سکز	نه طقوز	ده اون	یازده اون بر	دوازده اون ایکی
سیزده اون اوچ	چهارده اون درت	پانزده اون بش	شانزده اون التی	هفتده اون یدی	هژده اون سکز
نوزده اون طقوز	بیست یکرمی	بیست ویک یکرمی بر	بیست و دو یکرمی ایکی	الی آخره	سی اوتوز
سی ویک اوتوز بر	سی و دو اوتوز ایکی	الی آخره	چهل قرق	چهل ویک قرق بر	الی آخره چهل و دو قرق ایکی
پنجاه اللی	پنجاه ویک اللی بر	پنجاه و دو اللی ایکی	الی آخره	شصت التمش	شصت ویک التمش بر
شصت و دو التمش ایکی	الی آخره	هفتاد یتمش	هفتاد ویک یتمش بر	هفتاد و دو یتمش ایکی	الی آخره

هشتاد سکسان	هشتاد و یک سکسان بر	هشتاد و دو سکسان ایکی	الی آوه	نود طقسان	نود و یک طقسان بر
نود و دو طقسان ایکی	الی آوه	صد یوز	صد و پنج یوز بش	صد و ده یوز اون	صد و دوازده یوز اون ایکی
صد و پنجاه یوز اللی	صد و پنجاه و پنج یوز اللی بش	دویست ایکیوز	سیصد اوچیوز	چارصد درتیوز	پانصد بشیوز
ششصد التیوز	هفتصد یدی یوز	هشتصد سکز یوز	نهصد طقوز یوز	هزار بیک	هزار و صد و پنجاه بیک یوز اللی
هزار و پانصد بیک بشیوز	دو هزار ایکی بیک	سه هزار اوچ بیک	چار هزار درت بیک	پنج هزار بش بیک	شش هزار التی بیک
هفت هزار یدی بیک	هشت هزار سکز بیک	نه هزار طقوز بیک	ده هزار اون بیک	بیست هزار یکرمی بیک	الی آوه
پنجاه هزار اللی بیک		صد هزار یوز بیک		وقس علی هذا	

نخست ابتدا اول	نخستم ابتداکی اولنجی	یکم برنجی	دوم ایکنجی	سیم اوچنجی	چارم دردنجی
پنجم بشنجی	ششم التنجی	هفتم یدنجی	هشتم سکزنجی	نهم طقوزنجی	دهم اونجی
یازدهم اون برنجی بیستم یکرمنجی	دوازدهم اون ایکنجی بیست و پنجم یکرمی بشنجی	سیزدهم اون اوچنجی الی آخر	چهاردهم اون دردنجی	پانزدهم اون بشنجی	الی آخر سیوم اوتوزنجی
چند قاچ	چندم قاچنجی	این چند است بو قاچدر	ماهیهٔ تو چند است سنک آیلیغک قاچدر		
			روز کون	امروز بو کون	دیروز دون
پریروز اوکلی کون	پس پریروز دها اوکلی کون	فردا یارین	پس فردا اوبر کون	پسترین فردا دها اوبر کون	شب کیجه
امشب بو کیجه	دی شب دون کیجه	پریشب اوکلی کیجه	پس پریشب دها اوکلی کیجه	فردا شب یارین کیجه	پس فردا شب اوبر کیجه

پسترین فردا شب دنها اوبر کیجه		ماه ای	این ماه بو ای	ماه گذشته کچن ای	ماه آینده کله جک آی
بعد از یکماه برای صکره	بعد از ده ماه اون ای صکره	امسال بو ییل	پارسال کچن ییل	پیرارسال اوکی ییل	سال آینده کله جک ییل
بعد از یکسال بر ییل صکره	بعد از ده سال اون ییل صکره	بعد از صد سال یوز ییل صکره			

باب تاسع

بو بابده بند بند بعض لزوملی لغتلر تحریر اولنوب بعده اطفاله استخراج معاینده ملکه حاصل اولمق اوزره هر بنده یازیلان لغتلرک محل استعمالرینی مبین ترجمه لریله برابر مناسب عباره لرده تحریر و علاوه قلنمشدر

چه نه	که کیم	کدام قنغی	کجا نره	اینجا بورا	آنجا اورا

پدرتان بشما چه گفت پدریکز سزه نه سویلدی	از من بتو چه خبر بردند بندن سکا نه خبر گوتوردیلر

امروز در خانه چه کار داری بوگون اوده نه ایشکز وار	دیروز برای چه کار در خانه ماندی دونن نه ایش ایچون اوده قالدک
بچه سبب از اینجا رفتی نه سببه مبنی بورادن کتدک	چرا با من دوست نمی شوید نیچون بنم ایله دوست اولمیورسز
پریروز بخانه شما که آمد اوکی گون سزک اویکزه کیم کلدی	این سخن را از که شنیدی بو سوزی کیمدن ایشتدک
برای که اینجا آمدی کیم ایچون بورایه کلدک	امشب با که نشستی بو کیجه کیم ایله اوطوردک
اسب تو کدام است سنک آتک قنغیسیدر	خانهٔ ایشان در کدام طرف است اونلرک اوی قنغی طرفده در
از کدام راه آمدی قنغی یولدن کلدک	ازین دو اسب کدام را میخواهی بو ایکی آتدن قنغیسنی استرسن
فردا کجا خواهی رفت یارین نره یه کیده جکسین	خانهٔ برادرتان کجاست برادریکزک اوی نره ده در

اینها از کجا آمده‌اند	از اینجا بآنجا مرو	از آنجا باینجا بیا بنشین
بونلر نره‌دن کلدیلر	بورادن اورایه کتمه	اورادن بورایه کل اوطور

سالف الذکر چه و که کلمه‌لرینه است داخل اولدقده
آخرلرندن هالر حذف و است لفظنک دخی همزه‌سی یایه
قلبله چیست و کیست درلر که ندر و کیمدر دیمک اولور
و کجا و اینجا و آنجا کلمه‌لرینه بالاقتضا داخل اولان ب
و در حرفلرینی اکثر استعمالده حذف ایدرلر مثلا بکجا و در کجا است
مقامنده کجا و کجاست درلر که نره‌یه و نره‌ده در دیمک اولور
و باینجا و در اینجا و بآنجا و در آنجا دینیله‌جک محلده کذلک
اینجا و آنجا دیمک ایله اکتفا ایدرلر بورایه و بوراده
و اورایه و اوراده دیمک معنالرینی شاملدر

پیش	پس	پایین	بالا	بیش	کم
ایلرو و اوک و مقدم	کرو و صکره و آرت	اشاغی	یوقارو	زیاده	نقصان

طفل عاقل پیش از همه بمکتب می آید ❁ و پیش استادش با ادب
عقللو جوجق جمله‌دن مقدم مکتبه کلور   و خواجه‌سنک اوکنده ادب ایله
می نشیند ❁ و سعی میکند و درس خود را پیش می برد ❁
اوطورر   و سعی ایدر و درسنی ایلرو کوتورر یعنی ایلرولتور
طفل بی عقل پس از همه بمکتب می آید ❁ و بدرس وقت نمی کند
عقلسز جوجق جمله‌دن صکره مکتبه کلور   و درسه وقت اتمز
و از رفیقانش پس می ماند ❁ هر که دانا بود بالا می نشیند
و رفیقلرندن کرو قالور   هر کیمکه عالم اوله یوقارو اوطورر
و هر که جاهل است در پایین می ماند ❁ هر که علمش بیش است
و هر کیمکه جاهلدر اشاغیده قالور ❁ هر کیمک که علمی زیاده در
قدرش هم بیش است ❁ و هر که سعیش کم است علمش هم کم است
قدری ده زیاده در   و هر کیمکه سعیی آزدر علمی ده آزدر

باب عاشر

بو بابده مصادر علمیه برابر بعض مصادر فارسیه تحریر اولنوب
زیرلرینه معنالری دخی ترقیم اولنمشدر

مصدر	مضارع	مصدر	مضارع	مصدر	مضارع
حرف الالف		آراستن تزیین ایتمک	آراید تزیین ایدر	آرامیدن دِکلنمک	آرامد دِکلنور
آزمودن تجربه ایتمک	آزماید تجربه ایدر	آسودن راحت ایتمک	آساید راحت ایدر	آشامیدن ایچمک	آشامد ایچر
افتادن دوشمک	افتد دوشر	افروختن شعله لندرمک	افروزد شعله لندیرر	آفریدن یراتمق	آفریند یرادر
افزودن آرتمق وآرتدرمق	افزاید آرتر وآرتورر	افشاندن صاچمق	افشاند صاچار	افکندن دوشورمک	افکند دوشورور
آلودن بولاشدرمق	آلاید بولاشدیرر	آمدن گلمک	آید گلور	آموختن اوگرنمک	آموزد اوگرنور
آمیختن قارشدرمق	آمیزد قارشور	حرف الباء مع الپاء		باریدن یغمور یاغمق	بارد یغار
بازی کردن اوینمق	بازی کند اوینار	پاشیدن صاچمق	پاشد صاچار	بافتن طوقومق	بافد طوقور

مصدر	مضارع	مصدر	مضارع	مصدر	مضارع
پختن پشورمک	پزد پشورور	بخشیدن باغشلمق	بخشد باغشلار	پذیرفتن قبول ایتمک	پذیرد قبول ایدر
پرسیدن صورمق	پرسد صورار	برگشتن گیرو دونمک	برگردد گیرو دونر	پرستیدن طاپمق	پرستد طاپار
پروردن بسلمک	پرورد بسلر	پریدن اوچمق	پرد اوچار	بریدن کسمک	برد کسر
بردن گوتورمک	برد گوتورر	بستن باغلمق	بندد باغلر	پسندیدن بگنمک	پسندد بگنور
پنداشتن ظن ایتمک	پندارد ظن ایدر	بودن اولمق	بود اولور	پوشیدن گیمک واورتمك	پوشد گیر واورتر
بوسیدن اوپمک	بوسد اوپر	حرف التاء		ترسیدن قورقمق	ترسد قورقار
توانستن قادر اولمق	تواند قادر اولور	حرف الجیم والچیم		چاییدن اوشومک	چاید اوشور

مصدر	مضارع	مصدر	مضارع	مصدر	مضارع
جُستن آرامق	جوید ارار	جُنبیدن قِلداماق	جُنبد قِلدار	حرف الخاء	
خوابیدن اویومق	خوابد اویور	خواستن إستمك	خواهد استر	خواندن اوقومق	خواند اوقور
خرامیدن صالنمق	خرامد صالینور	خوردن یمك	خوَرْد یر	حرف الدال	
دادن ویرمك	دهد ویرر	داشتن طوتمق	دارد طوتر	دانستن بلمك	داند بلور
دَریدن یرتمق	دَرد یرتر	دریافتن اکلمق	دریابد اکلر	دُزدیدن چالمق	دُزدد چالار
دَمیدن ظاهر اولمق	دَمَد ظاهر اولور	دَویدن قوشمق	دَود قوشار	دوختن دیکمك	دوزد دیکر
دیدن کورمك	بیند کورر	حرف الراء		راندن سورمك	راند سورر

مصدر	مضارع	مصدر	مضارع	مصدر	مضارع
رَسیدن ایرشمك	رَسد ایریشور	رُبودن قاپمق	رُباید قاپار	رُفتن سوپورمك	روبد سوپورر
رُستن بتمك	روید بتر	رَفتن کتمك	رَود کیدر	رمیدن اورکمك	رمد اورکر
رنجیدن اینجمك	رنجد انجیدر	ریختن دوکمك	ریزد دوکر	حرف الزاء	
زدن اورمق	زند اورار	حرف السین		ساختن یاپمق	سازد یاپار
سُتودن مدح ایتمك	ستاید مدح ایدر	سوختن یانمق ویاقمق	سوزد یانار ویاقار	سوگند خوردن یمین ایتمك	سوگند خورد یمین ایدر
سِیر شدن طویمق	سیر شود طویر	حرف الشین		شِتافتن عجله ایتمك	شتابد عجله ایدر
شُدن اولمق	شود اولور	شُستن ییقامق	شوید ییقار	شِکستن قِرمق	شکند قِرار

مصدر	مضارع	مصدر	مضارع	مصدر	مضارع
شناختن اكلامق	شناسد اكلار	شمردن صايمق	شمارد صايار	حرف الفاء	
فرسودن اسكيمك	فرسايد اسكير	فرستادن كوندرمك	فرستد كوندرر	فرمودن بيورمق	فرمايد بيورر
فريفتن الداتمق	فريبد الدادر	فهميدن اكلمق	فهمد اكلر	فشردن صيقمق	فشارد صيقار
حرف الكاف والكاف		كاستن اكسلمك	كاهد اكسلور	كاشتن اكين اكمك	كارد اكين اكر
كشتن اولدرمك	كشد اولدرر	گذاشتن براقمق	گذارد براقور	گداختن اريمك	گدازد ارير
گذشتن كيچمك	گذرد كچر	گرديدن دونمك	گردد دونر	گريختن قاچمق	گريزد قاچار
گزيدن اصرمق	گزد اصرر	كندن قازمق	كند قازار	گستردن دوشمك	گسترد دوشر

مصدر	مضارع	مصدر	مضارع	مصدر	مضارع
گشادن اچمق	گشايد اچار	كشيدن چكمك	كشد چكر	كوشيدن چالشمك	كوشد چالشور
حرف اللام		لرزيدن دترمك	لرزد دترر	لغزيدن سورچمك	لغزد سورچر
حرف الميم		ماليدن سورمك	مالد سورر	ماندن قالمق	ماند قالور
مكيدن اممك	مكد امر	حرف النون		ناليدن اكلمك	نالد اكلر
نشستن اوطورمق	نشيند اوطورر	نمودن كوسترمك	نمايد كوسترر	نوشتن يازمق	نويسد يازار
نوشيدن ايچمك	نوشد ايچر	نهادن قويمق	نهد قور	حرف الواو	
وزيدن اسمك	وزد اسر	حرف الهاء		هراسيدن قورقمق	هراسد قورقر

	مصدر	مضارع	
حرف الياء	يافتن بولمق	يابد بولور	خاتمه

اشبو رساله فارسيده حروف معانينك استعماللرينه وافعالك
تصريفاتيله قواعد سائره نك اجراسنه ملكه و رسوخ حاصل اولمق
اوزره اطفال ايچون ترتيب اولنمش ايسه ده فقط خواجه افنديلر
شاكردلره يالكز رساله ده محرر درسى تعريف ايله اكتفا ايتميوب
دائما خارجدن دخى اوقوتديغى درسه مناسب مثاللر كتوررك وكاه
لفظدن معناسنى وكاه معنادن لفظنى سؤال ايدرك والحاصل اوقوتديغى
قاعده نك عملياتنى اجرا ايتدررك وباب عاشرده محرر مصدرلرك
دخى صيغه لرينى چكديروب بلدرمك لازمدر ان شاء الله تعالى سايۀ همايون
شاهانه ده بوندن صكره دخى مكاتب رشديه ايچون عربى وفارسى مناسب
ومفيد رساله لر ترتيب اولنه جقدر

ساعى محمد رشيد

Süleymaniye U. Kütüphanesi
Fatih
3720